

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.
A debreczeni és vidéki »függetlenségi párt« közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előzetési árak:
Helyben és postán küldve.
Nyári ár... 10 fr.-kr.
Földi ár... 5 —
Külföldi ár... 50 —
Egyes szám 5 kr.

A lap szellemi részét illető min-
den költés: Nagy-hatvan-
ötven, 1884. szám, újszerű-
has. — a szerkesztőségbe bér-
mentve küldendő.

Előzetési helyben:
TELEKÚDI K. LAJOS és IJÓ
USAHY KÁROLY könyv-
kereskedésében és a kiadóhiva-
latban KUTASI IMRE könyv-
nyomdájában a postahivatalok
után.

Hirdetési díj:
Négy hatóság postai sorát 5 kr.
Nagyobb terjedelmű és több-
hirdetéseket alk. szerinti a la-
golezók árú értelemmel fel.
Rövidül minden külön beki-
rástól 20 kr.
Hirdetést vagy reklámot magában
fogláló újdonság sora 50 krajcár

„Nyitár”-ben megjelenő közle-
mény minden postai sora 30 kr.
Hirdetéseket felvételre a kiadó
hivatalban, KUTASI I. könyv-
nyomdájában, valamint KÖRÖSI
MÁN H. könyv. iróházában is.
Név nélküli vagy névtelenül
beküldött levelek nem vétel-
nek igyelembe.

Kéziratok vissza nem
adatok.

A honvédség „igyekezete.”

Összeesett egy miniszter temetése és egy miniszter jubileuma. Annaira, hogy még a zenét is lerendelték az ebédről, melyet Fejérváry Géza báró adott a Margitszigeten, mivel nagyon közel esett a Trefort Ágoston temetéséhez. Hát bizony elmaradhatott volna az ebéd is, nemcsak a zene. Elmaradhatott volna az áldomás akkor, mikor a nemzet és a kormány temetkeztek, mikor tehát gyásznapja kellett hogy legyen a honvédelmi miniszternek is, akiről éppen az ebédje fölött állította magasztalón Fabinyi Teofil, hogy milyen jó minisztertárs.

Mert természetesen ott voltak Fejérváry ebédjén a miniszter-társak is, már tudniillik, a kik a fővárosban vannak. Tiszta Kálmán már nem volt ott, éppen úgy, mint a hogy nem volt a Trefort temetésén sem, a mi legalább is kegyeletlenség. Mert igaz, hogy a miniszterelnök kevés szabadságot élvez és a furdószt kellett volna megszakitania, de azt az áldozatot mégis elvárták tőle, hogy jelen lesz legidősebb, sőt hivatalban nála is rangidősebb miniszterének végtisztességén.

No de az ilyen tekintetek, úgy látszik, nem érvényesek a kormányban légkörében, a mint különösen a honvéd miniszter ebédje bizonyítja.

És ha már megtörtént az ebédet, természetesen a dikciónak sem maradhattak el. Nem hallgathatót kivált a sokfelől megfeszített Fejérváry báró és tartott egy nagyobb szabású pohárköszöntőt, melylyel bizonyos szempontokból igen érdekes foglalkozni.

Régi dolog, hogy Fejérváry báró nem annyira honvédelmi miniszter, mint inkább osztrák generális, de most élesebben kitűnt ez, mint valaha. A jubiláns miniszter pohárköszöntésében oly részletek fordulnak elő, melyek valóságban tündöklően háttérbe szorítják a magyar királyi honvédséget a császári királyi közös hadsereg mögé.

Azt mondja a honvéd miniszter, mi-kép kora ifjúságától kezdve egész büszkeséget helyezte abba, hogy magát a nagy hadsereg (közös) egy szerény tagjának nevezhette. És haugalyozza, hogy ő Felsőge által a honvédségről való gondoskodással

biztatván meg, sohasem mulasztotta el a nagy egészet, a monarchia véderéjét általában szem előtt tartani.

Nagy igazat mondott ezzel a honvédelmi miniszter. Valóban, senki nála nem tartja jobban szem előtt a nagy egészet, és érzi azt a honvédség, melyet az arra állásánál fogva leghivatottabb Fejérváry báró sem akar egészzé tenni, hanem tekinti és tekinti továbbra is a közös hadsereg appendixének. Ezért nincsenek honvéd-tábornokok és ezért nincsenek a honvédségnek tüzei, műszaki csapatai és szekerészei.

Kifejezést adott ennek a szegénytelen állapotnak Fejérváry báró a pohárköszöntője további folyamán. Csak hogy ő büszke erre az állapotra és szavaiból kivehetőleg nem is óhajtja, nem is akarja, hogy valamikor miskép legyen. Mert azt mondja ugyan, hogy a honvédség, mint ifjabb intézmény, tanulni iparkodik a közs-hadseregtől, de tulajdonképpen nem a tanulás lebeg a honvédelmi miniszter szemé előtt, hanem a függés.

Mutatja ezt az a csodálatos kijelentés, hogy: »Jóakarattal telve követi a hadsereg minden alkalomkor igyekezeteit és mi ezt köszönettel viszonzozzuk.« És hogy: »a hadsereg az erős törzs, a melyhez mi a honvédek a közös védelemben támaszkodunk.«

Nem tudjuk, hogy tetszenek a honvédelmi miniszter ezen kijelentései a honvédségnek, de mi azon benyomás alatt állunk, hogy a tisztelt miniszter ur lenézi a maga honvédségét, mikor halálával fogadja a közös hadsereg kegyes jóakarátát a honvédség igyekezete iránt.

Az az »igyekezet« nagyon is gyanus szó ebben a konstrukcióban. Vajjon a honvédség még mindig nem lenne túl a pusztai igyekezeten? Vajjon nem egyrangú haderő-e a honvédség a közös hadsereggel, természetesen a létszám arányban? Hiszen ez már kipróbált dolog. Akárhányszor megmutatta a honvédség a nagy hadgyakorlatokon, hogy egyetlen vonallal sem áll mögötte a közös hadseregnek, akár a csapatok kiképzését, akár pedig szellemét illetőleg.

Sőt ellenkezőleg, a honvédség ezelmé jobb és egészségesebb a közös hadseregnél, azt minden ember tudja. És bizony

úgy áll a dolog, hogy a honvédség, ha arról lesz szó, hogy végző kötelességét teljesítse a haza iránt, jóllehet ifjabb intézmény a közös hadseregnél, és illetőleg az osztrák hadseregnél, nem lesz ráutalva, mi-kép ettől tanuljon akármit. Megtanulja az a maga részét önállóan és nincs szüksége arra a kegyes jóakaratra, melyet éppen a honvédelmi miniszter kéreget a számára, csak-hogy jobban tessék Bécsben az ő működése.

Nálunk nem szokták a pohárköszöntőket, mint Angliában komolyan venni. És ez esetben szerencse, hogy a Fejérváry Géza báró margitszigeti beszédét nem kell kemolyan venni. Mert ennek a dikciónak hangja és lényege egyáltalában nem illik a magyar honvédség fejéhez, a ki tisztelheti a közös hadsereget, de nem szabad, hogy annak alárendelje magát és még kevésbé szabad, hogy alárendelje a honvédség intézményét.

— A katonai hatóság és a magyar nyelv. A főváros és a katonai hatóság között felmerült s felig már elintézték konfliktus ügyében a „Híradó” hosszabb közleményt hoz, melyből adjuk a következő részt:

Ez az első pillanatra tájélatelkennek látszó eset azért bir fontossággal, mert a fővárosi közigazgatási hatóság és a katonai hatóság igen gyakori érintkezésre vannak utalva s míg az 1872: 36 t.-cz. értelmében a fővárosi hivatalos nyelve egyedül és kizárólag a magyar, addig a hadsereg hivatalos nyelve a német s a katonatiszt magyarul tudni nem köteles. S a hasonlóság esetek rövid uton való megoldása mindig csak a vezető elemek barátságos erővelére van bízva. E barátságos erővel nem hiányzik Gabriányi főparancsnoknál és Gerlóczy alpolgármesternél, kik a jelen eszt békés megoldást maguk közt megbeszélték. A mint értesülünk, a tanács amaz elhatározása után, hogy a „véleménykülönbség” elozlatása végett az akták a belügyminiszterhez fognak fölterjesztetni, katonai részről e határozat elejtése végett Gerlóczynál nyomban közbenjárták s a fölterjesztés most már nem is fog megtörténni. A Gerlóczyval lefolyt konferencia eredményül annyit bizonyos, hogy a térrparancsnokság ígéretet tett, hogy a jegyzőkönyv alá fog iratni. — De hogy ki a zuzulávale, vagy a nélkülül, csak akkor lesz meg tudható, ha a jegyzőkönyv alá irtan a fővároshoz visszaérkeznek, a mi még nem történt meg. A katonai hatóság ama levele, mely mellett a vegyes bizottsági jegyzőkönyv alá irtatlanul a fővárosba visszaküldött, azt az indokolást tartalmazza, hogy a jegyző-

könyvet a tárgyalásnál részt vett katonai küldöttek azért nem irhatják alá, mert a z magyar nyelven van szerkesztve s ók magyarul nem tudnak.

— A brassói botrány jellemző színben tünteti fel, hogy Dück József, börgyáros, ki Brenneberg polgármestert a magyar nemzeti lobogó ügyében meginterepellátta, a Ferencz-József rend lovagkeresztjének tulajdonosa s hogy a rendjelt maga gróf Bethlen Andrács főispán tűzte volna mellére. A börgyáros, ki a legfelsőbb kitüntetést ilyenképp hálálja meg, a barczasági szász néppárt vezére s Brenneberg polgármester sógora.

— Leány-kaszarnyáknak nevezi De Gerardo Antonia felsőbb leányiskoláinkat abban a kérvényben, melyet a képviselőházhoz fog beterjesztani s melyben a nő természetének megfelelő czélszerű közepoktatást sürget. Az irónó meglehetősen kiméletlenül támadja meg a magyar pedagógusokat, azt állítván róluk, hogy nem tanulmányozták a legkiválóbb külföldi intézeteket sem, mikor nálunk a felsőbb leányiskolákat szervezték s innen van az, hogy most leányainkat csak bizonyos vizsgákra „dresszirozzák”, a helyett, hogy gondolkodásukat fejlesztenék s keveset karoltatnának fel velük, de felsőbb módon s a műveltség valódi követelményei szerint. Meggyőződése, hogy e leány-kaszarnyákból igazán művelt nő nem kerülhet ki, mert élükön férfi-igazgató áll s így a főszerepet férfi-tanúrok viszik. Már pedig — az irónó zézete szerint — „a férfi sokszor igen szépen tud előadni, ritkábban tanítani is tud, de nevelni sohasem tud.” Azt akarná tehát, hogy a képviselőház, mikor a közepoktatás behozatalának szükségét kimondja, egyszersmind a férfi-tanúrokkal egyenlő jogot és erkölcsi tekintélyt is biztosítson a tanítóknak. Az érdekes kérvény, mely terjedelemben is nagy, felettebb káros hangon van tárva.

— Lonkay Antal, a „Magyar Állam” szerkesztője, ösmeretes ultramontán író, 61 éves korában meghalt. Életének fénypontját képezi az, hogy a szabadságharcban hősién harczolt, mint Perczel Mór hadsegéde. Béke

— Moltke nyugdíjaztatása. A „Reichsanzeiger” közteszi a Moltke nyugdíjaztatására vonatkozó okmányokat.

Felmentése iránti kérvényben, mely aug. 3 ról van kelteze, Moltke kifejti, hogy magas korában már nem képes többé lóra ülni. A császárnak fiatalabb örökre van szüksége; a vezérkar oly főnökével, ki tábori szolgálatot már nem teljesíthet, neki szolgálva nincs. Kegynek fogja tekinteni, ha a császár őt állásától felmenti és neki megengedi, hogy élte hátralevő napjait vidéken visszavonultságban tölthesse.

Vilmos császár augusztus 9-én kelt kéziratában kijelenti, hogy nem zárkóztatik el a kérvényben felsorolt okok elől, hogy azonban

A „DEBRECZEN” TÁRCZÁJA.

Naplóból.
Irtá: Gaspar Imre.
(Folytatás.)
Mese-kisérletek.
— 1877. —

Csináljunk konkurencziát Gregussnak! Mi is tudunk mesélni. Jobban Csalomjainál is, pedig az, tudvalevőleg, éppen séggel hogy úgy tud, mint Aesopus! Ni-ni!

Az arany és a vas.
Találkoztam ám az arany meg a vas.
„Hogy vagy pajtás?” kérdi a vas.
„Jaj, rosszul!” felelt az arany. „Kalapálnak, olvasztanak és forrasztanak. Megbelyegeznek, összeházásitanak rubinttal, smaragdgal. Meghordoznak keresztényenél, zsidónál, meg a hatvan-utcai zálog-házban is, pedig az igazán hogy nem mulatságos hely! Vagyok karperecz, voltam érdemlő a Simonffy Imre polg. mellén, leszek tamán diák-óra és jegy-gyűrű. Minduntalan kalapálás jár vele!”
„Jól, van jól”, hagyja helyben a vas, „kalapálnak, vernek, de teszik velem is De mikor engemet vas-kalapács, s a j á t é d e s t e s t e v e m ú t a g y o n . . .”
A moly és könyve.
Vaskos Hűgő Grotius mellé kerültek a Komócsi József arany szegélyes kötetei. Amabban moly buvárkodott.

„Bolond fereg!” szólal meg a modern kötet, „mit akarsz azzal a vén salabakterrel? senki se néz rá, mig minket a házi kisasszony kétszer is kivess a helyünkről.”
„Karsmadiener” — felelt a moly, — „hiszen az kell nekem, hogy békébe hagyjanak!”

Az rendesen helyes, komoly
Mít háborítlan bic a . . . m o l y !
A kutyák és Greguss Ágost.

A kutyák négyülést tartottak a budai ördög-árok mellett.
Szép számmal voltak. Tárgy: 60-as bizottság nevezeték ki arra a czélra, hogy a jeles tudós n a k, ki a kutya természetét oly nagy ösmeretét mutatta ki meséiben, ováció rendeztessek.

Igazán, hogy bámulatos egy zoologus, mikor poétázik!
„Feláll akkor egy kutya, és mond valamit: „Ki látta közületek személyesen Greguss Ágostot?”

Általános csodálkozás . . . nincs olyan a gyülekezetben.
„No mert?” — folytatja eleselmű szónokunk, — „nem is lesz az ember! Egyike annak a bizonyos parfümmel ellátott küldött-ségnek, melyet egy nem tudunk felismerni. Hatha ő van leküldve a d a t - g y ű j t e s r e a k u t y a t e r m e s z e t e t i l l e t ő l e g , m i e l ő t t J u p i t e r i t e l n e a m i ű g y e s b a j o s d o l g a n k a n ! !”
Az lesz, az lesz! kiáltoznak hallgatói, s mi élünk a gyanupörrel, hogy nemes tudásunktól meg a J ó k a i l e b e s z e l e s e s f o g t á v o l t a r t h a t n i e g y k u t y a - k ű l d ö t t s e g e t , m e l y n e k f e l a d a t a l e s z ő t k ö r ű l s z a g l á s z n i . T a n u l á s g : n e i r j u n k k u t y a m e s e t n e m j á r u n k k u t y a ű l !

„A tehetségek uralma.”
És ha már rossz a kormány, rossz a sajtó, rossz minden, a mi uralkodik, kit, és mit állitsunk hát a dolgok élére?
Hallom a tömeget, mely jól megtömté a begyét hírlapi frázisokkal, annyira, hogy már nem is gondolkozik, csak szedi elő a „Schlagwortjait”, mint mikor dominóznak; hallom, a mint odavágja egyik legtetszetesebb bom-

basztját: „engedjünk tért a tehetség uralmának!”

Helyes, forduljunk azokhoz, kiket a dolgok kútforrása, a hatalmas erő: T e r m é s z e t r u h a z o t t f e l m a g a g á b ó l . U r a k o d j a n a k ő k . A t e h e t s e g e k a r i s t o k r a c i á j a .
S hogy fogjuk az emberiség e speciálisait összeválogatni? mert ez is lényeges dolog ám! Ezen fordul meg minden.

Mi két módot ajánlanánk.
Kérjük el Jules Verne-től ama szörnyűséges ágyu receptjét, melynek segítségével két embert lövetett holdba, s kérjük fel Istent, kegyeskedjek tudunkra adni azok neveit, a kiket „tehetséggel” felruházni méltóztatott. Ő legjobban fogja tudni. Péter apostol elnökölte alatt p. kis bizottságocskát is mozgósíthatna, . . . tagjai között bolha-méretű Szent Flóriánna, Szamaragoló Bálámmal és Möriz Palyával, kik rendelkezésünkre állanak a kivitelben.
Persze hogy bajosan kivihető egy tervecské!

Ajánljuk a másik, szokottabb modus vivendit: üljenek össze a bizottságok, s rajta, elő a tehetségekkel! (Koponya-mérek nem eszközölhetők.)

Benn lesz a bizottságban sógor, koma, pajtás, — virilis serfőző, — virilis marha . . . kereskedő, — virilis agarász és a többi görög. Decretum est:
X Y Z. (az algebrai), határozott tehetség, de — a mint ez rendesen történik — iszonyu korhely, iszonyuan immorális! Decretum est: K imarad.

Q. — felvétetik, mert nem csak „tehetséges”, de olyan ember, a kinek fogata van és ebédekét ad . . . Szerencséje, mert koptott kabátban, gyalog, és éhen, még vótumot sem adnátok neki, mikor tehetségtelen közép-

szertüségüket tesztik meg képviselőnek, bírónak, viczipánnak.

S így menne a dolog végig, mert a tehetségek hordják azt a mesebeli ruhát, melyet az egygütyű nem lát, s csak az vesz észre első pillanatra, a ki lelkeben hordja ez égi hatalom egy sugarát maga is.

Midőn összeesik a mi rokkant, — elrohad a mi rothadásnak indult, — s ti, uralkodó közepszerüség, kijátszátok kártyáitokat: a tehetség is meghallja jankijátásaitokat, segédkezet nyújt, és elfoglalja trónját! Ne féljete, így következett az meg mindenkor. Megjön az, ha kelleni fog.

Ti nem találjátok meg, várjátok.

Parlamentari típus.
Ha olvasod a lapokban, hogy X. (ismét az algebrai X., hogy Y. (megint az algebrai Y.), vagy Z. (nem különben az algebrai Z.), ottthon a legkitünőbb toastirozó, megyéjének Deákja, zöld asztalának örök-zöld (igazán az I) bajnoka megválasztatik a „diétára”, a h i m e n n y i t e r v e l , m e n n y i s z é p r e m é n y n e l v á l t v a s u t i - j e g y e t ! a z o t t h o n a n n y i r a m e g t a p s o l t p h r á z i s o k , a h a t a l m a s v á g á s o k , m e l y e k m e g a p o h o s e s p e r e s t i s k i h o z t á k s o d r á b ó l , e g y é t ö m ö r t ű n e k , s m á r - m á r o t t z e n g e n e k a k ö r ű m - p r o b á s h a z a t i a k s o r á b a n .

Emberünk egyet ránt a szíjján, kevélyen néz körül, s már látszik az arcán, hogy szedi ő rendbe ezt az országyűlést! De hajh! a sok „eláll” nem áll el, a terem üres marad, még az elv-társak se nagyon figyelnek. Elbánnak vele hamarosan, a k i s P u l s z k y c s a k a m u g y s i e t v e m o n d j a m e g n e k i , h o g y e z a d o l g e l a v u l t e n n é l é s a n n á l f o g y a , e l e j t e t t e k k o r e s a k k o r , k i v á n t a t n é k h o z z á t u d o m á s e r r ő l m e g a r r ó l , b á r e r t i s f ő l s e g e s s e t t e e z m e g a z é s e m b e r ű n k e z z e l m e g s z ű n t é n i . M e g h a l t . E l j á t s z o t t a m á r k i s j á t é k a i t , s h a m a r

a levél fájdalommal töltötte el. Ő épp oly kevéssé, mint a hadsereg, mely Moltke személyének oly véghetetlen sokat köszön, nem szokhatik hozzá a gondolathoz, hogy Moltkét többé ne láthassa azon a helyen, melyen a hadsereget bámulatos győzelmekre vezette. Semmi körülmény között sem akarja azonban, hogy Moltke egészségét tuleröltesse és ezért nehéz szívvel bár, kérelmét teljesíteni fogja. Mindazonáltal a császár egyetérteni vel a hadsereggel azon óhajában, hogy Moltkét hazája üdvéért és védelme körül működni lássa. Az atyja elhunytá óta betöltetlen honvédelmi bizottsági lelkismeretesen jobb és hivatottabb kezekre nem bízhatná, mint Moltke kezeire és azért kéri őt, hogy a háza és a hadsereg kedvéért vállalja el e hivatalt. A kézirat következőleg végződik:

„Eggedje az egek ura, hogy nekünk megbecsülhetlen ereje és tanácsai a nemzet javára ez állásban is még soká megtartassanak. Maradok legbensőbb háládatossággal és ragaszkodással jóindulatu királya.”

Augusztus 10-én kelt kabinetrendeletében a császár amaz óhajának ad kifejezést, hogy Moltke továbbra is maradjon érintkezésben a vezérkar fontosabb ügyeivel és engedje meg utódjának, hogy tanácsát minden jelentékeny kérdésben kikérje; egyúttal Moltkét — eddigi javadalmazása és szolgálati lakásának meghagyása mellett — a honvédelmi bizottság ügyeinek vezetésével bízza meg, és kéri, fejezze ki óhaját a személye melletti adjutáns kirendelése iránt. A rendelet e szavakkal végződik:

„Mely fájdalommal hagy hátra az ön megválasza attól az állástól, melyben nevével a porosz hadsereg történetének legragyogóbb lapjaira veste be és ünneplétté tette az egész világon. De az idő hatalma erősebb az emberek hatalmánál; előtte meg kell hajolnia önmuk is, a ki különben mindennütt győzedelmeskedett. Le kell mondanom arról, hogy e pillanatban szavakkal fejezzem ki külön köszönetemet mindazért, a mit ön mint a vezérkar főnöke tett; csak az utolsó 25 év történetének lapjaira utalhatok, legteljesebb meggyőződéseimnek adva kifejezést, hogy az ön emléke, melyet mint a vezérkar főnöke hagy hátra, a legiszteletesebb fog maradni, a míg csak német katoná, németül érző szív és katonai érzület lesz a világon.”

Moltke augusztus 10-én válaszolt a császár augusztus 9-én kelt keziratára, kifejezve, hogy a legmélyebb hála érzete tölti el és boldoggá teszi, hogy még a hadsereg kebelében maradhat és azt e közele állásban szolgálhatja. A császár elismerő szavaiiban legnagyobb jutalmat látja mindannak, a mit valaha véghezvinnie megadott.

Augusztus 12-én azt írja Moltke a császárnak, hogy nem talál szavakat köszönetének kifejezésére, hogy fölmentése iránti kérvényét a császár oly kegyesen elfogadta. Boldogul érzi magát, hogy a felségnek továbbra is szolgálataiban maradhat és kéri, hagyja meg mellette eddigi adjutánsát. A császár augusztus 10-én kelt rendeletét családja, mint megbecsülhetlen emléket fogja őrizni.

Külföldi hírek. Az Oroszországban délen végbemendő hadgyakorlatok, melyekhez tegnapelőtt utazott a császár, azért nevezetesek, mert próbamozgósítással vannak egybekötve Pultava, Charkov, Cherson, Jekaterinoszlav, Tsterginov, Kursk és Orel kormányzóságok két évről való tartalékos gyalogsági hadosztály s egy tartalékos tüzérségi dandár kiegészítésére. A csapatok tábori postáival vannak ellátva s a hadgyakorlatok idején a vasutakat próbára teszik, vajon nagyobb katonai szállítmányokra alkalmasak-e. — A császár né alkalmasiat csak párnapig marad Gmundenben.

játszotta el. Megszűnt élni. Van a ki néhány száz forinttal ki tudja nyomatni beszédeit a „Pester Lloydban” és az „Egyetértés”-ben; de a mi emberünk még azt se teheti, a birkái nem adtak gyapjút a legnagyobb birkát (öt magát) pedig a kerülete nyírta meg retentetesen. Legfeljebb egy hasznos indítványt tudok, a mi segítene, és az országnak is használna válnék: ajánljuk a vesztegetési törvény eltörlését! A k k o r ö t - s z á z , most öt-ezer forintjába került a választás. Akkor borra, pálinkára kellett adni s z á z forintot, most a másik választót terhelő templom és oszko lajavítások, temetői-telek adományozások, s más ily indirekt nyuzások esnek terhére egyegy e z r e s képeben! S ha még beszélhetne az áran! de így...

Tekintettel a köznyomorra: hadd vesztegethessünk megint! (Hiszen vesztegetünk! Ormos. Tallián).

A postri. A legfiatalabb nemzedék egyik nő tagjáról is e néhány sort, kinek kétségtelen hivatása van a költészethez, hisz a hatvanas évek elején elhalt S z e m e r e Pál volt a buzditója. Egy kis adománya volt, mely elte kintve a személyektől, több vonásban egyezett meg az I. N a p o l e c n esetével Stáel asszonyval.

„Kit tartanak ma a legköltőibb nőnek?” — kérdezi deluónk, bókot várva egyik régibb morosus kedélyéről ösmert irónkól.

— „A ki legtöbb pogácsát sütött ki jól, s legkevesebb sületlen verset gyártott” — „lesz a felelet.” (Igy végezzük ma a m a g y a r adomákat is. De rosszul tesszük ám „lesz a felelet.”)

Folyt. köv.)

Kivüle a hercegi kastélynak még több vendége lesz, mert már a dán király, a görög király s a walsi herceg megérkezése jelezve van. Hogy a császár elmegye Gmundenba neje ért, arra még semmiestre sem lehet nemmel válaszolni. — Vilmos császár előbb délnemet fejedelmeket fogja sorba meglátogatni, azután Rómába megy s Olaszországból visszatérve, Bécsbe tesz látogatást. Majdnem egy hónapig lesz távol Berlintől. — B o u l a n g e r Svédországba utazott. Az indulás idejét titokban tartották. — R u d o l f trónörökös főgná viszóznai Umberto olasz király látogatását, a király — valószínűleg a pápára való tekintetből — nem lehetne! — A B e l l o v a i sokat emlegetett bolgár rablóbanda vezérét elfogták.

Magyar Wilsonok.

Debreczen, aug. 30.

(r. e.) A lapunkban megjelent temesvári levélről (melyet — úgy látszik — több lapnak is átadtak) vezércikkhezett tegnap a „Pesti Napló” és az „Egyetértés” s és az „E-K.” Így tehát igen jó társaságban vagyunk. Mindezen nagy lap méltó felháborodás hangján itéli az így leplezett üzeneket. Mi nem tudjuk — írja az „E-K.” — mennyiben valók azok a főispáni korteslevelek, melyek koronként napvilágra hoztak, de a temesvári levél után, melynek valódiságát nem merték tagadni mert ne lehetnének ezek is igazak?

Csak a stylusa rosszabb egyiknek, mint a másiknak; szelleme morálja, ugyanaz s nem fogja senki sem mondani, hogy külön korszakokban keletkeztek. Csak olyanban keletkezhettek, mint ez a mostani. Mind a kettőben ennek a dicső „szabadelvé” aerának büzkli a helyege. — A „Nemzet” is előáll a magva halványka deméntijével és beszél ilyeténképen:

Egy debreczeni újság a budapesti „Keresztény Magyarország” című, sensatio-hajhaszó antisemita lap után, mely ezt a „leleplezést” tíz nap óta fővárosszerte plakátrozza, leunyomat egy levelet, melyet aülitól a temesi főispán a választások idején intézett a belügyminiszterhez a tárgyban, hogy egy nemesszere ajánit temesmegyei nagybirtokos közzeleokra szant adománya választási czeiokra fordíttassék. A debreczeni újságból ezt a levelet lenyomatja a „P. N.” s ebből azt látjuk, hogy az elnevezési sajto igen megvan szorula themakban s keresi a tamadás anyagát m i n d e n ü t t *) A dolog érdemet illetőleg, úgy tudjuk, hogy ezt a „levelet” honapokon át hurcozták szerkesztőségéről-szerkesztőségre anekül, hogy egy komoly lap is kapott volna rajta. Vajjon helyes e most, a level állítólagos írója és czimzettje: tavolletében s így a hitelesség iránt való minden közvetlen bizonyíték nélkül, a sensatio-hajhaszó lapok „actiojat” atvinni a komoly publicistika tere, azt mi nem vitatjuk, de meg van-e felől a magunk véleménye

Eihisszük, hogy erről a tárgyról van véleménye a „Nemzet”-nek is, mint minden tisztességes embernek, s így e l a p n a k is meg kell undorodnia a leveleiben leleplezett üzenek től. Ha pedig

*) Dehogy keresi! Ez az anyag van meg — mindenütt! Szerk.

Az élet harcza.

— Angol regény. Írta: Charles Dickens. — (Folytatás) 8.

— Azt hiszem, Snitchey ur — mondá Alfréd „hogy vannak oly csendes küzdelmek és győzelmek is, az önfeláldozás és a valódi hősiesség oly nemes jelenetei, melynek véghezvitelére daczára annak, hogy könnyűeknek látszanak nem kevesebb lelkielő szükséges, annyal is inkább, mert ezeket a földi krónikákban nem örökítik meg; megtörténik ez majdnem minden nap szerény házikörökben, egy-egy szoba sarkában férfiak úgy mint nők sziveiben s ezek bármelyike is a legnagyobb embert képes kibekíteni a világgal, eltölni reménnyel és hittel, bármennyire elfásult a s a szívük a harcban és az igazság nem találásban.”

Mindkét nővér lélekzetüket visszatartva figyelt

— Jó, jó! — mondá a Doctor, öreg vagyok én már ahöz, hogy akár az én Snitchey barátom, akár az én jó agyszű nővérem Jedd ler Mártha megterítsenek; neki meg van mindaz, a mit ő háziass megpróbáltatásnak nevez s folyton azon igyekszik, hogy a többi emberekkel rokonszenves életet folytasson; és a ki annyira az ön véleményén van, (csak-hogy az ő látköre sükébb s mivel nő, hát makacsabb is) hogy sohasem tudunk meg egyezni, s azért ritkán találkoznak. Én itt szű'ettem ezen a csatateren Mint kis fiu már folyton arra gondoltam, hogy ennek valódi történetét megismerjem Hatvan év ment el fejem fölött; mindig azt láttam, hogy az egész világ, beleértve a szerető anyákat s a jó leányokat, mint az enyémek, haragszik a harczterre.

Ugyanazon ellentmondás feltalálható min-

hamisítványnak tartja a levelet, bizonyára sajnáljuk, hogy nincs módjában „a levél állítólagos írója és czimzettje távolletében” is határozottan kijelenteni, hogy azok bizony nagy hunczfutságok, a melyek ama levelben pertraktáltak és így nem lehet egyéb, mint hamisítvány, a melynek készítői ellen a törvényes eljárás már folyamatba is tetetett.

Csakhogy az a levél nem hamisítvány hanem olyan bűnjel, a melynek felfedezése és közzététele (éppen mint a somgyi levél) nem büntetendő, hanem köszönetre és jutalomra méltó érdem!

A nők az egészség ügyében.

— Dr. Fodor József tanártól. *) — (Folytatás)

Pár évvel ezelőtt az akadémiában volt szerencsém egy előadást tartani, e „hosszeletről.” Akkor kimutattam, hogy Magyarországon a jobb (de nem arisztokrata) osztályhoz tartozó férfiak közepesen 59 évet értek meg, a nők pedig csupán 51 és fél évet, vagyis 7 és fél évvel kevesebbet, holott az arisztokraták s a birtokosok között nálunk is magasabb sort érnek meg a nők (63.7 és férfiak 63.1 év.) úgy mint a külföldön (Angliában nők 73.1 és a férfiak 69.4 év.)

Határozott tények tekinthetők ezek nyomán, hogy Magyarországon — ellentétben a külfölddel — a nők eleve, még pedig a nép között úgy, mint jobb osztályokban is, aránytalanul rövidebb, mint a férfiaké.

„A nő egészsége a nemzet egészsége.” Egészségügyünknek nem tehetünk hasznosabbat, mintha a nők egészségét javítjuk. Megszegényítő, megindító, gondolkodásba ejtó tapasztalás! Ezt látva és megfontolva, nem kellehetünk tovább: a nők egészségét érdekeset napikérdéssé, a közérdeklődés, tanulmányozás, javítás tárgyává kell tennünk Magyarországon.

A nők egészségügyével azonban nem csupán a nők érdekében helyes foglalkozni, de mindnyájunknak, az egész nemzetnek érdekében is, mert nagy és fontos szerepe van a nők az összes emberiség egészségügyében.

Az anya egészsége befoly a nemzetekek egészségére és fejlődésére; a háziaszony keze tartja a ház, és konyha egészségügyet; és a nő a tarsadalomban, a közélet legtöbb terén jótékonyan folyhat be a közegészségügyre. Valábana, egész világa van a nők a közegészségügy terén, a mely a legbehatóbb tanulmányt megérdemli és a melyről egész könyvet lehetne és kellene is írni. Megelegszem itten és ez alkalommal néhány fontosabb fejezettel, melyekben igyekszni fogok kimutatni: mit tehet az egészségtan és egészségügy a nők érdekében és mit tehetnek a nők a közegészség javára. Legyenek kegyesek meghallgatni.

A nők egészséges fölneveléséről. Nem arról a korri szolok, melyben vankosba, polyába szorítják a nőgyermeket, úgy, mint a fiut. Ekkor egy a higienije mind a kettőnek. De ezután csakhamar fölmerül a férfi és a nő különfelesége a nevelésben: A fiu vesszőcipát kap, lapdát, szalad a szabadba napba, szébe, erőlködik, mászik, kaspaszkodik, birkozik — izma, tüdije, egészsége erősödik. S a leány? Babát, szobajátékot főzőjatekót kap, — himes szoknyát, pánlikát a hajába, s benn guggol és kegyeskedik a divánon, a tükör előtt, hűvösen Arczából

*) Előadta a magyar orvosok és term. vizsgálok vaudorgyülésen, Tatrafüreden 1888. aug. 23.

den dologban. Az embernek vagy kacznai kell rajta, vagy sirni miatta; és én inkább kaczagok.

Britain, a ki mindig beszélőre a legmélyebb figyelemmel látszék halgatni, szinten ezen nézethez csatlakozott, ha ugyan egy mély kísérleties hangot, mely kitört belőle, a hasonló vélemény nyilvánításának lehet tekinteni. Arca ugyan most is oly változatlan maradt, mint azelőtt volt, úgy hogy a reggelizők közül egy kettő csodálkozva nézett körül a titokteljes zaj eredete után kutatva; senki sem tudta ki volt a tettes.

Kivéve Néweome Clemencyt, a ki szintén figyelmesen hallgatott; a kedves tagjainak egyikevel, könyökevel, megtaszitva szemrehányóan kérde, mit nevetett.

— Nem őt! — mondá Britain.

— Hát kit?

— Az emberiséget, — mondá Britain.

Hogy az csak tréfa.

— Miket nem beszélnek az ur és ezek az ügyvedek; napról napra meggondolatlanabbak lesznek! — kiálta Clemency, másik könyökevel döfvén meg őt, mintegy figyelmeztetésül. „Magának lehetne mégis egy kis esze? Szüksége van figyelmeztetésre? Nem tudja hogy hol van?”

— Nem tudok semmit, — mondá Britain, hideg tekintettel s változatlan arcz kifejezéssel. „Nem bánok semmit. Nem csinállok semmit. Nincs szükségem semmire.”

Ámbár lelki állapotának ezen említett kifejezései, némileg kedélyének elcsüggedésére mutattak, Benjamin Britain néha kis Britainnek is neveztek megkülönböztetésül a nagytól; épen úgy, mint szokták mondani fiatal Angolországot az öreggel ellentétben ezzel a lehető legpontosabban körül írta azon gondolatok, melyben mozgott. Mert miután olyan

ugyan fehér marad, tagjai puhák, gömbölyűk, haja arany pehely: de szük marad tüdője, porczogó puha csontja, s mint a csirkéé a borsá. Milyen feleség, és nevezetesen, milyen anya válik az ilyen megleházi esemetől! Milyen férfiak lesznek majdan gyermekei!

A nő létezésének czéja, rendeltetése: hogy megkivánt szép nő, boldogító feleség és arra termelt anya vájjék belőle. S úgy lehet a nő önmagával s lehet, az emberiség s a nővel meglegvedve, a mily mértékben ezeket megfelel. Enneffogva a nő nevelésének már gyermekkorától kezdve mindenkiféle szem előtt kell tartania a leendő feleséget és anyát. Nem kárhoztatom én azt, hogyha gyermekleány bubával, főzéssel, butoros szobával játsszik. Szeresse gondolza bubáját, hedvelje meg a főzést, a lakást. Szokjak ahoz, hogy ez a foglalkozás szórakoztassa. A család, a háztartás kepezze gondolkodása és érdeklődése tárgyait. Az okos anya az egész kisdéd ápolás higienijét, a főzés alapfogalmait, a takarítás rendjét beolthatja egyúttal a játszó leánykaba játékai között. Legyen a leány gondos, reudes főző és szobajátékával; legyen gyöngéd és figyelmes bubájával, és sirjon keservesen, ha elúrta a keze, lába: ez jól fejleszti a feleség, az anya kedélyét, de e mellett nem szabad elfeledni a nő testét!

A leánygyermek testét ápolni, fejleszteni kell egy — sőt még gondosabban — mint a férfit, hogy szép nő s szerencsés anya lehessen belőle.

Frigyes, porosz király — mint mondják — országából összeszedette a legerősebb s természetesebb nőket, s azokat adta nőül garábitáinak, csakhogy nagy, erős, egészséges nemzedékekre tegyen szert. A jó gazda is tudja hogy az anyaatat fejlődése, egészsége döntő az új nemzedék fejlődésére, nemes tulajdonságaira nézve. Így van az az embernél is.

A szép testü erős és egészségeses szervezetü nő mint feleség és anya öröme lesz a férjnek; eltöjtöje nemzedékek. A vékonyka ideges, kisasszonyból fejlődő feleség és összerőtött anya lézen. Első gyermeke után már ideges, betegeskedő, forduló; magával és másokkal elégedetlen; gyorsan öregedik s a család életre képtelenné, rommá válik.

A nő testi nevelése nehéz feladat. Voltaképen a jövőtől, egy értelmesebb kortól kell megvárni, hogy igazán alapos és jó tanácsot adjon.

Annyi bizonyos, hogy a mellett, hogy a női gyengédséget, kezeset megtartsa, a nő nevelésnek is erősse, jól ki fejlődőtte kell tenni az izmokat, csontokat, szerveket.

A nő testi nevelésénél gondosan s jól meg kell válogatni az eszközöket.

A leány is szaladgálhat, labdázhat, ugrálhat, mint a fiu. Nevezetesen pedig uszthatik, korcsolyázhat, euekeiket, s szabad-tornaszást (kevesbé mű tornaszást) végezhet.

Ne gúgolyjon sokat a szobában, egy helyen; ne állgödjön maga alá szedett lábakkal. Ezekről összelaput mell elfonyad az izma, elgördül a háta, medenceje s majdan a nő, a feleség, az anya bánja meg a leányka hibáit.

(Folyt. köv.)

HELYI HIREK.

* Az iskolai év beallta alkalomával szombaton reggel a debr. ref. nagytemplomban megnyitó isteni tisztelet tartatik az összes utcai iskolák növendékeinek részvételével. Ez isteni tiszteletre külön meghívataiak az egyháztanács tagjai.

* Helyes felszólalást vettünk helyből több szülő részéről Panaszoljuk benne, hogy az évet záró istentisztelet után a sok ezerte

embereit szolgált mint a Doctor, s naponkint hallotta a Doctor számtalan s különböző emberekhez intézett beszédeit, melyek mind csak azt igyekeztek bebizonyítani, hogy az ő létele legjobb esetben is csak egy nagy tévedés vagy valótlanság: ez a szerencsétlen szolgál fokonkint a zavart és eymásnak ellentmondó gondolatok oly örvényébe esett, hogy az igazságot ezen mélységben sehogysen bírta megtalálni. Az egyedüli a mit világoosan felfogott az volt, hogy mindig Snitchey és Cragge viszik az új elemeket a társalgásba, melyek azonban sohasem teszik megérhetőbbé a dolgot s mindig a Doctornak alításait teszik némileg bizonyosabbá. Enneffogva mindig úgy tekintett a czégre, mint lelki állapotának okozójára s bizonyos tartózkodással viselkedett irántuk.

— Hanem, nem ez a mi dolgunk Alfréd, — mondá a Doctor. „Ma kikérülz gyámságom alul, mint mondád; elhagysz minket, miután mindazt, mit egy falusi iskola tud neked nyujtani, megtanultad és újabb tanulmányokat akarsz ezekhez csatolni s gyakorlati tapasztalatot szerezni Londonban, a miket egy ilyen unalmas vén falusi Doctor nem adhat neked; kimégy most a nagyvilágba. Az atyád által megállapított első próbaidő letelt s most mint a magad ura mégy, hogy teljesítsd másodkik kívánságát; és hamarabb mintsem ézt a külföldi orvosi iskolákon töltendő három évet bevégeznéd, el fog leledni minket. Sokat mondtam, hat hónap alatt elfelejt! —

— Ha úgy lenne — de hiszen ön jobban tudja; miért mondandám én önmuk? — mondá Alfréd nevetve.

— Efelől én semmit nem tudok, — viszóza a Doctor. „Hát te Marion mit szölasz hozzá?”

(Folyt. köv.)

menő...
natok...
még re...
viseles...
tent...
telet...
az uj...
mek h...
jó lenn...
kedest...
egy ré...
helyi...
igazgat...
kodásn...
(a jó e...
ermede...
vezetth...
Zelenk...
latot, s...
v. főm...
munkál...
melvén...
het bef...
az aján...
anyira...
utcai r...
átal a...
Történ...
Az, hog...
érdekei...
mellett...
gyár me...
gatosá...
vetkezt...
dajaul...
ily váll...
elvettek...
ki azok...
pedig...
Balogh...
m i n d...
v e z e t...
gyár ige...
igazgat...
rázkódt...
kevesb...
másrész...
átal a...
nek. A...
a maga...
tegnap...
résztől...
helyszín...
juthattak...
hogy ki...
fások h...
tovább...
szinüleg...
kellemet...
ismerik...
* L...
aligha...
ünnepe...
Eder J...
píjbanos...
A nagysz...
Derecske...
különb...
házmegy...
folyásor...
tulajdon...
a derecs...
jubiliás...
adatott...
öltött De...
gyulové...
8 órakor...
pedig val...
lom előtt...
kivonulás...
menet, m...
és kerül...
Xaver Fe...
nyitay Vi...
czimz. ka...
szőlősi, G...
Janos fur...
Vincz bá...
nosokat, a...
rezeni le...
diszben v...
fehérru...
ünnepeit...
melyel a...
részt; az...
a váradi...
nak nagy...
mely az...
ecsetete...
a küldött...
az espere...
házmegy...
a reform...
derecskei...
stb. több...
az esper...
stylszer...
ezüst fest...
lyek C x o...
tovább...
a vorosb...
vendégl...
Bunyitay...
Schlauch...
udvözöl...
Janos, min...
pajma mon...
vendégl...
vendégl...
vidámab...
kösztető...
lelkipász...
* A d

Eltérít
Egy évre
Fél évre
Negyed é
Egyé
A lap szel
den külső
otona, 186
kás. —
me
Eltérít
TÉL, KÉRD
U A T H
kereskedé
talban KÜ
nyomdájá

Mé
levele a
vánosság
a főváro
vélnék
ták a le
közöltü
Po
hittük,
nyes az
kisl, h
működő
hogy a
közül s
m e s s é
ját mag
lásoknál
getésre,
Eg
O r m ó
fehértu
szabadel
a biztos
Ó irt p
de az n
Ó tud s
közponi
ger Fer
száros m
m e s l e
tal adan
rintot, a
c z y b a
Ebből 4
templom
4000 fo
nak a p
Az
még me
a hivata
lyesen k
jakovics
őszintén
nevezi.
Ho
ganatja,
meretes,
és földh
gyar ne

A „D
A
a főváro
„M
éves kő
fiatal n
következ
Ne
Me
éves kor
ólte mag
„M
Amennyi
a jövő n
Saj
erőd, n
tésekre,
olvasd e
nekülj, l
ted mag
Ne
ménye s
betűje e
Ad
férjhez,
ősei sirt
volt beh
szeretett
libab-hu
világ! ó
hova lett
Az
Jenő hid

A 'PHÖNIX'
biztosító társaság vezérügynökségének
 I R O D Á J A
a takarékpénztár új palotájába
(HUNGÁRIA ÉPÜLET)
I-ső emeletre
HELYEZTETETT ÁT.

Legfinomabb kellemes zamatu valódi
Portoricó kávét
5 kilós csomagokban 9 frt 40 krért
ajánl
Geréby Fülöp
Debreczenben.

Új zongora raktár.

Van szerencsém tisztelettel tudatni a n. é. helybeli és vidéki könséggel, miszerint n. várad- utczai 2123. sz. a. lakásonon ugy a bel- mint a külföldi leg-lönyösebben ismert zongora gyárosok- kali összeköttetésem folytán a legkifejlettebb igé- nyeknek megfelelő

ZONGORA RAKTÁRT

nyitottam, s így a t. megrendelő közönségnek lehetővé tettem a leg- jutányosabb ár mellett új szerkezetű szárny zongoráim és piánóim megszerezhetését.

Javítások alapos szakértelemmel eszközöletnek, valamint be- cseréltetnek és hangolások is elfogadtatnak.

A n. é. közönség eddigi szives bizalmát jövőre is kérve ma- radtam

Debreczen, 1888. aug. 22.

mély tisztelettel
Szendró Sándor
zongorakészítő és hangoló.

MOLL SEIDLITZ POR

 Tavaszi gyógyítás.

 Nyári gyógyítás.

 Őszi gyógyítás

 Téli gyógyítás

Csak akkor valódi, ha minden dobozon a gyár- jegy egy sas és MOLL A. sokszorosított czéje látható.

Gyors gyógyhatás makacs *gyomor- és altastajok, gyomorgörcs, nyálk, gyomorégés, székrekedésnél, nyelvjök, vertolulás, aranyér és a legkülönböztöb női betegségeknél. Egy eredeti doboz használati utasítással 1 frt.*

Raktárak az ország minden nevezetesebb gyógyszerártaiban.

MOLL A. gyógyszerész cs. kir. udvari szállitu, Bécs, Stadt, Tuchlauben 9.

Szétküldés naponta utánvét mellett. 2 doboznál kevesebb nem küldetik.

Elismerés MOLL A. urhoz Bécsben.

Utó foglalkozásommal az ön Moll-féle Seidlitzporai igen jó hatást gyakorolnak; ismerem ezt egyszer s mindenkorra és szívélyes „Isten tiszesse meg“-et mondok ér- te; ezek a gyomrot jóvá és főt könnyűvé teszik.

Tisztelettel
Steinko P. J. lelkész Honnetschlag-ban.

MOLL FELE FRANCIA BORSZESZ ES SÓ

 Legjobb bedörzsölő- szer

 köszvény

 CSUZ és minden

 meghülesi betegségek ellen.

Csak akkor valódi, ha minden üveg MOLL A. védjegyet és aláírását viseli.

Bedörzsöléssel sikeres használat köszvény, csuz, min- deennemü testfájdalmak és benulásnál; borogatás alakjában minden sérelem és sebnél, daganatok gyuiadásoknál. *Bel- sőleg vízzel vegyítve hirtelen roszullet, hányás, kolika és hasmenésnél.*

Egy üveg ára használati utasítással 80 kr. o. é.

Raktárak az ország minden nevezetes gyógyszerár- tában kereskedéseiben.

MOLL A. gyógyszerész cs. kir. udvari szállító Bécs, Stadt, Tuchlauben 9.

Szétküldés naponta utánvéttel. Két üvegnél kevesebb nem küldetik.

Elismerés MOLL A. gyógyszerész urhoz Bécs.

Kitunó Moll-féle francia borszesz és sója vidéke- men nagyszerűen működik. Küldjön nekem 50 üveggel, mivel az emberiség segítségére készletet óhajtok tar- tani magamnál.

Mély tisztelettel
Hornof, lelkész Micholup-ban

Raktárak Debreczenben: Tamásy Károly gyógyszer. Tóth Béla gyógyszer., Szent-Királyi és Ka-enda, Geréby Fülöp